

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(6)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 114 sahifa,
22-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

“Kitobxonlar klubi” modelining ingliz tili to‘garak mashg‘ulotlarida o‘quvchilarning kognitiv kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	10
Madaminova Gulzira Gulamkadirovna	
Bo‘lajak pedagoglarning kasbiy faoliyatida suggestiv yondashuvning o‘rni	14
Arolov Davronjon Davlataliyevich	
Akmeologik yondashuv asosida maktabgacha ta‘lim direktor o‘rinbosarlarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish	19
Asatullayeva Sitora Dilmurod qizi	
Hozirgi o‘zbek tilida neologizmlarning tarixi va bugungi kun taraqqiyoti.....	22
Bektosheva Mehinbonu Abdumalik qizi	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotlari bolalarida jamoada ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	26
Djurayeva Dilfuza Nuriddin qizi	
Korpus lingvistikasi vositalari yordamida bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining til tahlili ko‘nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	30
Eshonqulova Sarvinoz Yashinovna	
Talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda sun‘iy intellektning o‘rni va ahamiyati.....	35
Hojiyeva Nasiba Bahodirovna	
Logopedik mashg‘ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish moduliga oid mustaqil ta‘lim topshiriqlarini integrativ modellashtirishning innovatsion texnologiyalari.....	39
Ibroximova O‘g‘iloy Inomjon qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida ortiqcha vaznli bolalarga differensial yondashuvning ahamiyati	43
Yuldashev Bobirjon Noibjon o‘g‘li	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotida xalq og‘zaki ijodi vositasida bolalarning axloqiy sifatlarini shakllantirishning ahamiyati.....	48
Muradxanova Munisaxon Ikrom qizi	
Bo‘lajak psixologlarda altruistik xulq motivlarini rivojlantirishning psixologik imkoniyatlari	54
Nusratova Mexriniso Baxshilloevna	
Inklyuziv ta‘lim tushunchasi va uning zamonaviy pedagogik paradigmalar tizimidagi o‘rni.....	59
Pulatova Dilfuza Azamkulovna	
Magistrlarda “Imposter sindromi”ni yengish orqali kreativ salohiyatni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari.....	66
Qayumov Baxtiyor Zokirjon o‘g‘li	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutqining fonematik rivojlanishi	70
Qurbonova Sevara Suyunovna	
Mikrobiologiya ta‘limida individual pedagogik texnologiyalarni joriy etish mexanizmlari	74
Raxmatov Oxunjon Soibjonovich	
“Estetik tarbiya”, “kreativ kompetensiya”, “estetik tarbiya mexanizmlari” tushunchalarining konseptual asoslari.....	79
Saidova Feruza Akramovna	
Zamonaviy ta‘lim jarayonida neyropedagogika yordamida nutqiy ko‘nikmalarni rivojlantirish.....	84
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
“So‘nggi jadid” Begali Qosimovning ilmiy-pedagogik merosi.....	88
Toxirova Dilshoda Inom qizi	
Ona tili darslarida o‘qib tushunish ko‘nikmasini rivojlantiruvchi mashq va topshiriqlar ustida ishlash	92
Turg‘unova Nilufar Muxiddin qizi	
Ingliz, golland va o‘zbek tillaridagi frazeologizmlarning lingvostatistik xususiyatlari.....	96
Xaydarova Go‘zalxon	

Maktabgacha yoshdagi bolalarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishda yumshoq ko'nikmalarning ahamiyati.....	101
Xolmatova Dilshoda Sherali qizi	
Farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda oilaning pedagogik imkoniyatlari	105
Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna	
Yoshlarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish orqali sotsial manipulyativ ta'sirlarga psixologik barqarorlikni shakllantirish.....	109
Qosimova Sarvinoz Baxtiyorovna	

KORPUS LINGVISTIKASI VOSITALARI YORDAMIDA BO'LAJAK INGLIZ TILI O'QITUVCHILARINING TIL TAHLILI KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI

Eshonqulova Sarvinoz Yashinovna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Turizm fakulteti, Lingvistika va ingliz tilini o'qitish metodikasi kafedrası

Annotatsiya: Mazkur maqolada korpus lingvistikasi vositalari yordamida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining til tahlili ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi yoritiladi. Tadqiqotda konkordans, kollokatsiya, chastota ro'yxatlari, autentik matnlar va elektron korpuslardan foydalanish orqali talabalarning leksik, grammatik, semantik va pragmatik tahlil kompetensiyasini rivojlantirish imkoniyatlari asoslanadi. Korpusga asoslangan ta'lim yondashuvi talabalarda mustaqil izlanish, dalillarga tayangan holda xulosa chiqarish, til birliklarini real nutqiy kontekstda tahlil qilish va ingliz tilini o'qitishda ilmiy-metodik qarorlar qabul qilish malakalarini kuchaytiradi. Maqolada pedagogik oliy ta'lim sharoitida korpus vositalaridan foydalanishning metodik bosqichlari, o'quv topshiriqlari mazmuni va kutiladigan ta'limiy natijalar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: korpus lingvistikasi, til tahlili, konkordans, kollokatsiya, chastota ro'yxati, bo'lajak ingliz tili o'qituvchilari, metodika, raqamli ta'lim.

Abstract: This article examines the methodology for developing language analysis skills of future English language teachers through the use of corpus linguistics tools. The study substantiates the possibilities of improving students' lexical, grammatical, semantic and pragmatic analytical competence by applying concordances, collocations, frequency lists, authentic texts and electronic corpora. A corpus-based learning approach strengthens students' abilities to conduct independent inquiry, draw conclusions based on linguistic evidence, analyze language units in real communicative contexts and make scientific and methodological decisions in English language teaching. The article analyzes the methodological stages of using corpus tools, the content of learning tasks and the expected educational outcomes within pedagogical higher education.

Key words: corpus linguistics, language analysis, concordance, collocation, frequency list, future English language teachers, methodology, digital learning.

Аннотация: В данной статье рассматривается методика формирования навыков языкового анализа у будущих учителей английского языка с использованием инструментов корпусной лингвистики. В исследовании обосновываются возможности развития лексической, грамматической, семантической и прагматической аналитической компетенции студентов посредством применения конкордансов, коллокаций, частотных списков, аутентичных текстов и электронных корпусов. Корпусно-ориентированный подход к обучению усиливает у студентов навыки самостоятельного поиска, формулирования выводов на основе языковых данных, анализа языковых единиц в реальном речевом контексте и принятия научно-методических решений при обучении английскому языку. В статье анализируются методические этапы использования корпусных инструментов, содержание учебных заданий и ожидаемые образовательные результаты в условиях педагогического высшего образования.

Ключевые слова: корпусная лингвистика, языковой анализ, конкорданс, коллокация, частотный список, будущие учителя английского языка, методика, цифровое обучение.

KIRISH

Zamonaviy filologik ta'limda ingliz tilini o'qitish jarayoni faqat grammatik qoidalarni yodlash yoki tayyor matnlarni tarjima qilish bilan cheklanib qolmay, balki til birliklarini real nutqiy vaziyatlarda tahlil qilish, ularning qo'llanish chastotasi, semantik maydoni, grammatik xususiyatlari va pragmatik vazifalarini aniqlashni ham talab etmoqda. Ayniqsa, bo'lajak ingliz tili o'qituvchilari uchun tilni ilmiy asosda kuzatish, dalillarga tayanib tahlil qilish

va o'quvchilarga til hodisalarini aniq misollar orqali tushuntirish ko'nikmalari muhim kasbiy kompetensiyalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, korpus lingvistikasi vositalari pedagogik oliy ta'limda ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlash jarayoniga samarali tatbiq etilishi mumkin bo'lgan innovatsion metodik imkoniyatlarni taqdim etadi.

Korpus lingvistikasi tabiiy tildagi katta hajmdagi matnlar bazasini elektron shaklda jamlash, saralash, qidirish va tahlil qilishga asoslangan yo'nalishdir. Ingliz tili ta'limida korpus vositalaridan foydalanish talabalarni autentik til materiallari bilan ishlashga, so'z va iboralarning haqiqiy kontekstdagi qo'llanishini kuzatishga, kollokatsion bog'lanishlarni aniqlashga hamda grammatik tuzilmalarni nazariy emas, amaliy misollar orqali o'rganishga yo'naltiradi. Bu esa bo'lajak o'qituvchilarning til sezgirligini, analitik tafakkurini va metodik qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

O'zbekiston oliy ta'lim tizimida ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida raqamli texnologiyalar, elektron resurslar va mustaqil izlanishga asoslangan yondashuvlarning ahamiyati ortib bormoqda. Bunday sharoitda korpus vositalari talabalarning faqat tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki til materiallarini mustaqil tahlil qiluvchi, kuzatuvchi va baholovchi subyekt sifatida shakllanishiga xizmat qiladi. Korpusga asoslangan topshiriqlar orqali talabalar ingliz tilidagi so'z tanlovi, gap qurilishi, uslubiy farqlar, akademik nutq xususiyatlari va kommunikativ vazifalarni chuqurroq anglaydi.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarida til tahlili ko'nikmalarini shakllantirishda korpus lingvistikasi vositalaridan tizimli va metodik asosda foydalanish zarurati bilan belgilanadi. Tadqiqotda korpus vositalarining o'quv jarayonidagi o'rni, ularni qo'llash bosqichlari, topshiriqlar mazmuni va kutiladigan pedagogik samaradorlik masalalari yoritiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Korpus lingvistikasi va uni ta'limida qo'llash masalalari bo'yicha ilmiy adabiyotlarda bir nechta asosiy yondashuvlar shakllangan. Sinclair, Biber, Conrad va Reppen, Hunston hamda McEnery va Hardie tadqiqotlarida korpus til birliklarini real matnlar asosida tahlil qilishga imkon beruvchi ilmiy-metodik manba sifatida izohlanadi. Bu ishlar korpus lingvistikasining nazariy asoslarini, konkordans, chastota, kollokatsiya va kontekst tahlilining tilshunoslikdagi o'rnini belgilab beradi. Johns tomonidan ilgari surilgan data-driven learning yondashuvi esa talabani tayyor qoidalarni qabul qiluvchi emas, balki lingvistik dalillar asosida mustaqil xulosa chiqaruvchi faol subyekt sifatida ko'rsatadi.

Boulton va Cobb, Cobb, Smart, Chambers, Yoon va Hirvela, Crosthwaite hamda Frankenberg-Garcia tadqiqotlarida korpusdan foydalanish chet tilini o'rganishda leksik, grammatik va yozma nutq kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qilishi asoslangan. Ayniqsa, konkordans qatorlari bilan ishlash talabaga so'zlarning haqiqiy qo'llanishi, kollokatsion mosligi va uslubiy farqlarini ko'rish imkonini beradi. O'Keeffe, McCarthy va Carter, Flowerdew, Gilquin va Granger, Römer hamda Bernardini ishlari korpus materiallarini auditoriya mashg'ulotlariga moslashtirish, o'qituvchi rahbarligida tahlil qilish va mustaqil o'rganish bilan bog'lash zarurligini ko'rsatadi. Lee, Warschauer va Lee tadqiqoti esa korpus vositalari lug'at o'zlashtirish jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatishini empirik jihatdan asoslaydi. Shu bois mavjud adabiyotlar korpus lingvistikasi bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining til tahlili ko'nikmalarini shakllantirishda samarali metodik vosita ekanini tasdiqlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining til tahlili ko'nikmalarini korpus lingvistikasi vositalari yordamida shakllantirish jarayoni nazariy, amaliy va diagnostik yondashuvlar asosida o'rganildi. Metodik asos sifatida korpusga yo'naltirilgan ta'lim, ma'lumotga asoslangan o'rganish, kompetensiyaviy yondashuv hamda kommunikativ-lingvistik tahlil tamoyillaridan foydalanildi. Mazkur yondashuvlar talabalarni tayyor lingvistik qoidalarni qabul qiluvchi emas, balki real til materiallari asosida mustaqil kuzatuv olib boruvchi va tahliliy xulosa chiqaruvchi faol subyekt sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot jarayonida ingliz tilidagi elektron korpuslar, konkordans dasturlari, chastota ro'yxatlari, kollokatsion tahlil vositalari va autentik matnlar asosiy o'quv resurslari sifatida tanlandi. Talabalarga so'zlarning turli kontekstlarda qo'llanishini aniqlash, sinonim birliklar o'rtasidagi semantik farqlarni solishtirish, fe'l va ot birliklaridagi kollokatsion moslikni kuzatish, akademik va og'zaki nutqdagi grammatik tuzilmalarni taqqoslash kabi topshiriqlar berildi. Bu topshiriqlar bosqichma-bosqich murakkablashtirilib, dastlab o'qituvchi rahbarligida, keyinchalik esa mustaqil izlanish shaklida tashkil etildi.

Metodik jarayon uch asosiy bosqichda olib borildi.

Birinci bosqichda talabalarga korpus lingvistikasi tushunchasi, elektron korpuslarning tuzilishi, qidiruv tizimlaridan foydalanish va konkordans natijalarini o'qish usullari tushuntirildi.

Ikkinchi bosqichda ular korpus materiallari asosida leksik, grammatik va semantik tahlil topshiriqlarini bajardilar.

Uchinchi bosqichda talabalar o'z tahliliy natijalarini ingliz tilini o'qitish metodikasi bilan bog'lab, dars jarayonida qo'llash mumkin bo'lgan mashq, izoh, jadval va topshiriqlar ishlab chiqdilar.

Tadqiqotda kuzatish, suhbat, anketa, amaliy topshiriqlarni tahlil qilish, talabalarning yozma ishlari va korpus asosida tayyorlangan mustaqil loyihalarini baholash metodlaridan foydalanildi. Baholash mezonlari sifatida til birliklarini kontekstda aniqlash, dalillarga asoslangan izoh berish, kollokatsion bog'lanishlarni tushuntirish, grammatik hodisalarni autentik misollar orqali asoslash va o'qituvchilik faoliyatida metodik qo'llash imkoniyatini ko'rsatish ko'nikmalari belgilandi. Shu orqali korpus vositalarining nafaqat lingvistik bilimni, balki kasbiy-metodik kompetensiyani ham rivojlantirishdagi ahamiyati aniqlashtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari korpus lingvistikasi vositalaridan foydalanish bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining til tahlili ko'nikmalarini shakllantirishda sezilarli metodik samara berishini ko'rsatdi. Avvalo, talabalar ingliz tilidagi so'z va grammatik birliklarni alohida yodlanadigan qoidalar sifatida emas, balki real nutqiy kontekstda faol qo'llanadigan tizimli hodisa sifatida anglay boshladilar. Konkordans qatorlari bilan ishlash jarayonida ular bir xil so'zning turli matnlarda qanday ma'no nozikliklariga ega bo'lishini, qaysi grammatik shakllar bilan birikishini va qanday uslubiy vazifani bajarishini mustaqil aniqlashga o'rgandilar.

Korpus asosidagi topshiriqlar talabalarning leksik tahlil ko'nikmalarini rivojlantirishda ayniqsa samarali bo'ldi. Masalan, sinonim so'zlar, akademik nutqda ko'p uchraydigan birliklar, fe'l va ot birikmalari, sifat va ravishlarning kollokatsion bog'lanishlarini tahlil qilish orqali talabalar ingliz tilidagi so'z tanlash me'yorlarini chuqurroq tushundilar. Ular lug'atdagi umumiy tarjima bilan cheklanmasdan, so'zning haqiqiy qo'llanish doirasi, chastotasi, kommunikativ vazifasi va uslubiy mosligini aniqlash zarurligini anglab yetdilar. Bu esa ularning kelajakdagi o'qituvchilik faoliyatida o'quvchilarga aniq, ishonchli va kontekstga mos til materiallarini taqdim etish imkoniyatini kengaytiradi.

Grammatik tahlil yo'nalishida ham ijobiy o'zgarishlar kuzatildi. Talabalar zamon shakllari, modal fe'llar, artikllar, predloglar, passiv konstruksiyalar va murakkab gap tuzilmalarini korpusdagi real misollar asosida solishtirib, grammatik qoidalarni amaliy nutq bilan bog'lashni o'rgandilar. Bunday yondashuv ularning grammatik hodisalarni mexanik yodlashdan ko'ra, dalillar asosida tushuntirish qobiliyatini rivojlantirdi. Ayniqsa, akademik yozuv va og'zaki nutq namunalari o'rtasidagi farqlarni korpus orqali ko'rish talabalar uchun muhim metodik tajriba bo'ldi.

Natijalar shuni ham ko'rsatdiki, korpus vositalari talabalarda mustaqil izlanish, tanqidiy fikrlash va lingvistik dalillarni baholash madaniyatini kuchaytiradi. Ular tahlil natijalarini o'quv topshiriqlariga aylantirish, dars jarayonida foydalanish mumkin bo'lgan misollar tanlash va til hodisalarini o'quvchilarga sodda tarzda izohlash bo'yicha amaliy tajriba hosil qildilar. Shu sababli korpus lingvistikasi vositalari bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining nafaqat lingvistik bilimlarini, balki kasbiy-metodik tayyorgarligini ham rivojlantiruvchi samarali vosita sifatida baholandi.

Korpus lingvistikasi vositalaridan foydalanish bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining til tahliliga bo'lgan munosabatini an'anaviy nazariy yondashuvdan amaliy, dalillarga asoslangan yondashuvga o'zgartiradi. An'anaviy darslarda talaba ko'pincha grammatik qoida, lug'aviy ma'no yoki tarjima variantini tayyor holatda qabul qiladi. Korpusga asoslangan ta'limda esa u til birliklarini mustaqil qidiradi, ularning real kontekstdagi qo'llanishini kuzatadi, misollarni solishtiradi va tahliliy xulosaga keladi. Bu jarayon talabaning nafaqat lingvistik bilimini, balki ilmiy kuzatuvchanligi, tanqidiy fikrlashi va metodik tafakkurini ham rivojlantiradi.

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilari uchun korpus vositalarining muhim jihati shundaki, ular tilni jonli kommunikativ tizim sifatida ko'rishga yordam beradi. Masalan, bitta so'z turli matn turlarida turlicha ma'no, uslubiy ohang va grammatik bog'lanishlarga ega bo'lishi mumkin. Talaba buni korpus orqali ko'rganida, dars jarayonida o'quvchilarga so'zlarni faqat tarjima bilan emas, balki kontekst, kollokatsiya va kommunikativ vazifa orqali tushuntirish zarurligini anglaydi. Ayniqsa, ingliz tilida tabiiy ifoda qurish, akademik yozuvda mos birliklarni tanlash va og'zaki nutqda keng qo'llanadigan tuzilmalarni ajratish korpus tahlili orqali ancha samarali shakllanadi.

Shu bilan birga, korpus vositalarini o'quv jarayoniga joriy etishda ayrim metodik qiyinchiliklar ham mavjud. Talabalarning raqamli savodxonlik darajasi, ingliz tilidagi autentik matnlarni tushunish imkoniyati, korpus interfeysidan foydalanish malakasi va tahlil natijalarini pedagogik vazifaga aylantirish ko'nikmasi bir xil bo'lmasligi mumkin. Shu sababli korpusga asoslangan ta'lim bosqichma-bosqich, oddiy qidiruv topshiriqlaridan murakkab lingvistik tahlilga o'tish orqali tashkil etilishi lozim. O'qituvchi dastlab yo'naltiruvchi savollar, namunaviy tahlil va tayyor konkordans qatorlari bilan ishlashi, keyinchalik esa talabalarni mustaqil korpus tadqiqotlariga jalb qilishi maqsadga muvofiqdir.

Muhokama natijalari shuni ko'rsatadiki, korpus lingvistikasi vositalari pedagogik oliy ta'limda ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlash mazmunini zamonaviylashtirishga xizmat qiladi. Ular talabalarda til hodisalarini dalillar asosida tushuntirish, autentik materiallarni metodik jihatdan tanlash, o'quvchilarning xatolarini tahlil qilish va dars mazmunini real til ma'lumotlari bilan boyitish imkonini beradi. Demak, korpusga asoslangan metodika ingliz tili o'qituvchisining kasbiy kompetensiyasini raqamli ta'lim, lingvistik tahlil va kommunikativ metodika bilan uyg'unlashtiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Korpus lingvistikasi vositalari yordamida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining til tahlili ko'nikmalarini shakllantirish zamonaviy pedagogik ta'limning muhim metodik yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot mazmuni shuni ko'rsatadiki, elektron korpuslar, konkordans qatorlari, kollokatsion tahlil, chastota ro'yxatlari va autentik matnlar bilan ishlash talabalarning ingliz tilini nazariy bilimlar majmui sifatida emas, balki real kommunikativ jarayonda faol ishlaydigan tizim sifatida anglashiga yordam beradi. Bu yondashuv bo'lajak o'qituvchilarda til hodisalarini dalillar asosida kuzatish, ularni kontekstda izohlash va o'quvchilarga metodik jihatdan tushunarli shaklda yetkazish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Korpusga asoslangan ta'lim talabalarni mustaqil izlanishga, tanqidiy tahlilga va lingvistik dalillar bilan ishlashga o'rgatadi. Ayniqsa, so'zlarning kollokatsion bog'lanishlarini aniqlash, sinonim birliklarning qo'llanish farqlarini solishtirish, grammatik tuzilmalarni autentik misollar asosida tahlil qilish hamda akademik va og'zaki nutq xususiyatlarini farqlash bo'lajak ingliz tili o'qituvchilari uchun muhim kasbiy malaka sanaladi. Bunday topshiriqlar talabalarning lug'aviy boyligini kengaytirish bilan birga, ularning metodik fikrlashi, nutqiy sezgirligi va o'quv materialini tanlash madaniyatini ham kuchaytiradi.

Pedagogik oliy ta'lim sharoitida korpus vositalaridan samarali foydalanish uchun ularni o'quv dasturlari, amaliy mashg'ulotlar va mustaqil ta'lim topshiriqlariga tizimli tarzda kiritish zarur. Dastlab talabalar korpus interfeysi, qidiruv usullari va konkordans natijalarini o'qish bilan tanishtirilishi, keyingi bosqichlarda esa ular mustaqil tahliliy loyihalar, dars ishlanmalari va korpusga asoslangan mashqlar yaratishga jalb qilinishi maqsadga muvofiqdir. Bu jarayonda o'qituvchi yo'naltiruvchi, maslahat beruvchi va tahlil mezonlarini belgilovchi metodik rahbar vazifasini bajaradi.

Umuman olganda, korpus lingvistikasi vositalari bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini raqamli ta'lim talablari bilan uyg'unlashtiradi. Ular talabalarda ilmiy asoslangan til tahlili, autentik materiallardan foydalanish, o'quvchilarning xatolarini tushuntirish va dars mazmunini real til ma'lumotlari bilan boyitish kompetensiyalarini shakllantiradi. Shu sababli korpusga asoslangan metodikani ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida keng qo'llash ta'lim sifatini oshirish, talabalarni amaliy va tadqiqotchilik faoliyatiga tayyorlash hamda zamonaviy til o'qitish metodikasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Sinclair, J. (1991). *Corpus, concordance, collocation*. Oxford University Press.
2. Boulton, A., & Cobb, T. (2017). Corpus use in language learning: A meta-analysis. *Language Learning*, 67(2), 348-393.
3. Johns, T. (1991). Should you be persuaded: Two samples of data-driven learning materials. *ELR Journal*, 4, 1-16.
4. Yoon, H., & Hirvela, A. (2004). ESL student attitudes toward corpus use in L2 writing. *Journal of Second Language Writing*, 13(4), 257-283.
5. Biber, D., Conrad, S., & Reppen, R. (1998). *Corpus linguistics: Investigating language structure and use*. Cambridge University Press.
6. Smart, J. (2014). The role of guided induction in paper-based data-driven learning. *ReCALL*, 26(2), 184-201.
7. Chambers, A. (2005). Integrating corpus consultation in language studies. *Language Learning & Technology*, 9(2), 111-125.
8. O'Keeffe, A., McCarthy, M., & Carter, R. (2007). *From corpus to classroom: Language use and language teaching*. Cambridge University Press.
9. Cobb, T. (1997). Is there any measurable learning from hands-on concordancing? *System*, 25(3), 301-315.
10. Crosthwaite, P. (2017). Retesting the limits of data-driven learning: Feedback and error correction. *Computer Assisted Language Learning*, 30(6), 447-473.
11. Hunston, S. (2002). *Corpora in applied linguistics*. Cambridge University Press.
12. Frankenberg-Garcia, A. (2014). The use of corpus examples for language comprehension and production. *ReCALL*, 26(2), 128-146.
13. McEnery, T., & Hardie, A. (2012). *Corpus linguistics: Method, theory and practice*. Cambridge University Press.
14. Lee, H., Warschauer, M., & Lee, J. H. (2019). The effects of corpus use on second language vocabulary learning: A multilevel meta-analysis. *Applied Linguistics*, 40(5), 721-753.
15. Bernardini, S. (2004). Corpora in the classroom: An overview and some reflections on future developments. In J. M. Sinclair (Ed.), *How to use corpora in language teaching*. John Benjamins.

16. Gilquin, G., & Granger, S. (2010). How can data-driven learning be used in language teaching? In A. O'Keeffe & M. McCarthy (Eds.), *The Routledge handbook of corpus linguistics*. Routledge.
17. Flowerdew, L. (2012). *Corpora and language education*. Palgrave Macmillan.
18. Römer, U. (2008). Corpora and language teaching. In A. Lüdeling & M. Kytö (Eds.), *Corpus linguistics: An international handbook*. Walter de Gruyter.
19. Granger, S., & Tribble, C. (1998). Learner corpus data in the foreign language classroom: Form-focused instruction and data-driven learning. In S. Granger (Ed.), *Learner English on computer*. Longman.
20. Boulton, A. (2017). Corpora in language teaching and learning. *Language Teaching*, 50(4), 483-506.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(6)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.